

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

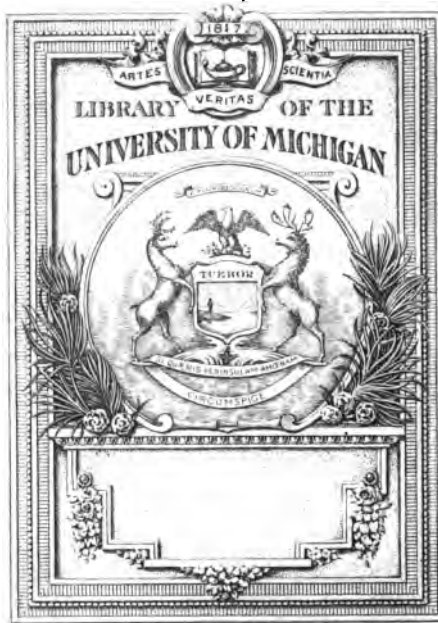
839,352

B

971,808

H542

Heremans. Over het wenschelijke van eene
eenparige spelling onzer taal...

OVER HET WENSCHELIJKE

VAN EENE

EENPARIGE SPELLING ONZER TAAL

IN

NOORD- EN ZUID-NEDERLAND

DOOR

Jacob van der
J. F. J. HEREMANS.

Redevoering uitgesproken in het zesde Nederlandsch Taal- en Letterkundig Kongres,
gehouden te 's Hertogenbosch den 11, 12 en 13 September 1860.

GENT,

BOEKDRUKKERIJ VAN I. S. VAN DOOSSELAERE,

1861.

839.352
H542

Lib. Com.
Nijhoff
6-29-28
175-85-

MIJNE HEEREN,

Wanneer vóór een tiental jaren, in eenen nederigen letterkring der aloude hoofdstad van *Vlaanderen*, eene stemme zich verhief, om den wensch uit te drukken, dat de Nederlanders van Noord en Zuid, welke de opbruising van een noodlottig oogenblik van elkander had gescheiden, wierden opgeroepen, om voortaan alle veete van vroegeren tijd te vergeten, en gezamentlijk de hand aan het werk te slaan ter verheerlijking, ja ter redding der gemeenschappelijke moedertaal, dorsten wij, Vlamingen, niet hopen, dat die stem weérklank zou hebben gevonden bij zoo vele letterkundigen, niet alleen uit het Noorden, maar ook uit die gewesten, welke door Fransche overmagt vóór omtrent twee eeuwen aan den broederband werden ontscheurd. Het eerste Taalkongres kwam te *Gent* tot stand. Mannen, die elkander tot dan toe onbekend waren gebleven, maar wier herten blaakten

Swan

van liefde voor de zelfde heilige zaak, vereenigden zich, om de middelen te beramen, welke hoefden te worden aangewend, om het schoonste pand, dat God ons geschonken heeft, onze taal, zuiver en onbevlekt te handhaven in die streken, waar zij van oudsher tot tolk van het wel en wee des Nederlandschen volkstams heeft verstrekt, en waar magtige naburen haar thands meer dan ooit dreigen te verdringen en te verstikken. Andere bijeenkomsten volgden elkander in verschillende steden op; en dat het Noord en Zuid wel degelijk met de Taalkongressen ernst was, bewijzen niet alleen de beraadslagingen, welke er over punten van het hoogste literarisch belang hebben plaats gehad, maar vooral de geesdriftige goedkeuring, die aan het voorstel nopends het vervaardigen van een algemeen Nederlandsch Woordenboek, reeds in het eerste Kongres ter tafel gebracht, ten deele viel, en de onvermoeide ijver, waarmede de geleerden, welke dezen schoonen last wel op zich hebben willen laden, de uitvoering van dit grootsche ontwerp hebben aangevat, en dien zij niet nalaten in het voortzetten van hunne overheerlijke taak te doen blijken.

Doch indien de wensch naar samenwerking van Noord en Zuid tot het verdedigen en verheerlijken der moedertaal dagelijks in meer herten ontstaat, zoo is het eene waarheid, die wij niet willen ontkennen, dat er nog zeer veel te doen overblijft, om die samenwerking algemeen te maken. De loffelijke poogingen, om den sedert meer dan twee eeuwen verbrokkelden Nederlandschen taalstam digt in een te sluiten, worden nog wel eens met den nek bejegend door diegenen, welke krachtdadig zouden kunnen bijdragen, om de ineensmelting van *Vlaamsch-België* en *Noord-Nederland* op letterkundig gebied te bevorderen. Zeer zelden toch wordt in onze Vlaamsche dagbladen, welke nogtaus gewoonlijk en als om strijd geen nieuwmaarken uit *Frankrijk* ongemeld laten, dat eenen Parijsischen straatjongen verwonderd kan doen opkijken, een enkel woord over den politieken toestand onzer

Noorder broeders gerept; zeer weinige onder hen, die ons, ten minste eens ter week, eene versche anekdote over ALEXANDRE DUMAS of ALPHONSE KARR trachten op te dissen, zijn vertrouwd met de namen der grootte schrijvers, welke zich gedurende de laatste jaren in de Noordelijke gewesten hebben beroemd gemaakt. Van den anderen kant leert men in *Noord-Nederland* de Vlamingen gewoonlijk kennen en beoordeelen, niet uit de tachtig nieuwsbladen, die in de verschillende steden van *Vlaamsch-België* in het Nederlandsch worden gedrukt, maar uit het een of ander Fransch dagblad, dat te *Brussel* door dezen of genen Franschen uitwijking opgesteld, betaald schijnt, om ons van lieverlede te verfranschen, en, zoo als de *Indépendance Belge*, alléén daarom Belgisch heeft, omdat het in de hoofdstad van *België* wordt uitgegeven. Niet alleenlijk in de gewone nieuwsbladen, welke één dag ziet ontstaan en vergaan, maar zelfs in wetenschappelijke tijdschriften, in boekwerken, die op blijvende waarde aanspraak maken, wordt niet immer de wederzijdsche kennis van Noord en Zuid op hoogen prijs gesteld. Wanneer wij eenige der jongste geschiedenissen der letterkunde, in het Noorden van de pers gekomen, doorbladeren, dunkt het ons, dat *Zuid-Nederland*, tijdens het Verdrag van *Munster* voor immer van het aardrijk werd weggevaagd. Ter nauwer nood wil men een nederig plaatsken verleen en aan de kloeke mannen, die eerst, ofschoon te vergeefs, in het Zuiden, hun geboorteland, de vlag des opstands tegen *Spanje* ontrolden, of de vrijheid van geweten verkondigden, en later, naar het Noorden verdrongen, aldaar de Nederlandsche onafhankelijkheid met den degen hebben gehandhaafd, en met de pen verheerlijkt. Meer dan eens worden wij, Vlamingen, door een soort van Nederlandsche *autochthonen*, door zich noemende *Oud-Nederlanders*, als vreemdelingen, en de taal, die wij spreken, als eene vreemde taal beschouwd, die oneindig van het Nederlandsch verschilt, waarvan zij, als *Oud-Nederlanders*, het monopolie beweren te

bezitten. In het eerste nummer des loopenden jaargangs van den *Taalgids* komt een zeer merkwaardig opstel voor van eenen der Redakteurs van dit tijdschrift, eenen man, welken niemand meer dan wij om zijne diepe geleerdheid, om zijn edel karakter kan hoogschatten, en die, zoo het bestaan van een algemeen Nederlandsch Woordenboek niet lang meer een vrome wensch zijn zal, er een groot deel des lofs zal van inoogsten : in dit opstel worden de schrandere Zuid-Nederlanders, aan wie wij gedeeltelijk den voor zijnen tijd uitmuntenden Staten-Bijbel verschuldigd zijn, als vreemdelingen beschouwd!... Wij kunnen niet nalaten, het hier met al den ernst, die in ons gemoed ligt, te verklaren, al hebben wij dan ook het geluk niet het eerste levenslicht aan de boorden der Rotte of des Amstels te hebben gezien, waar onze taal in het volle genot harer regten is gebleven, die benaming van *vreemdelingen* vervult ons Nederlandsch herte met weemoed.... Indien men al eens in *Noord-Nederland* met een woordjen over den toestand der letteren in *Vlaamsch-België* gewaagt, dan vinden wij vaak, zelfs in de beste tijdschriften, welke anders voortreffelijk zijn ingelicht, wat de berigten uit *Engeland*, *Duitschland*, ja *Amerika* en *Azië* aangaat, het zonderlingste nieuws uit *Vlaanderen*. Zoo benoemde de *Konst- en Letterbode* vóór eenigen tijd onzen Vlaamschen romanschrijver HENDRIK CONSCIENCE tot Hoogleeraar aan eene onzer hoogescholen; zoo liet het zelfde tijdschrift een ander maal eenen Vlaamschen letterkundige, die als een der moedigste kampioenen voor de Vlaamsche zaak bekend stond, en geene andere taal dan zijne moedertaal magtig was, EUG. ZETTERNAM, zijne werken in het Fransch uitgeven, en ontdekte het, dat die zelfde ZETTERNAM, wiens gansch leven een onophoudelijke strijd voor onze taalregten is geweest, een vijand was der Vlaamsche Beweging! En thands vragen wij verschooning, indien wij, om aan te toonen, hoe weinig wij ons zelven nog kennen, de stoutheid nemen, zelfs den volijverigen Sekretaris der Regelingskommissie van een

der Taalkongressen in *Noord-Nederland*, eenen man, wien wij de hoogste achting toedragen, hier ook voor de balie te roepen : eens zagen wij den uitnoodigingsbrief, door die Rege-
lingskommissie aan den grootsten onzer nieuwere Vlaamsche dichters toegezonden, opdat hij ook de te houdene vergaderingen met zijne tegenwoordigheid mogt vereeren. Het was hem echter onmogelijk die uitnoodiging te beantwoorden : de uitgenoodigde dichter was niemand anders dan de verceuwigde Zanger der *Drie Zustersteden*, wiens stoffelijke overblijfsels sinds 1847 in den Heere rusten onder het praalgraf, dat de bewondering zijner landgenooten hem op *St. Amandsberg* bij *Gent* heeft opgericht!

En nochtans, wil men elkander liefhebben, zoo is het noodzakelijk, dat men elkander leere kennen; zoo mag niets, wat het herte van den bewoner van 't Zuiden warm doet kloppen, met minachting door den bewoner van 't Noorden worden aangezien; zoo moet de bewoner van 't Noorden doordrongen zijn van de waarheid, dat de Vlaamsche zaak tevens *Nederlands* zaak is. Indien de Vlaamsche letterkundigen voet voor voet hunnen grond verdedigen tegen verbastering en verfransching, dan strijden zij niet alleen voor zich zelve : zij zijn slechts de voorposten van het algemeene Nederlandsch leger, die men in het belang van het heele vaderland niet mag laten verzwakken.

Wil men wezentlijk de versmelting der twee hoofddialekten van het Nederlandsch tot ééne taal, dan moet men uit die twee dialekten doen verdwijnen, wat hen door den onkundige, die gewoonlijk alleen op het niterlijke acht geeft, als twee verschillende talen doet beschouwen. Is het niet belachelijk, dat de naam van onze gemeenschappelijke taal verandert, wanneer men de roode of blauwestreep overstapt, die, ofschoon zij door de protokollen op de landkaart werd getrokken, op *Nederlands* bodem het Zuiden niet van het Noorden afscheidt? Welke Pruis zou beweren, dat hij geen Hoogduitsch schrijft, omdat Saks en Hes ook met dien naam de tale noemen, die zij spreken? Wie heeft het ooit gehoord,

dat de zelfde klanken der zelfde taal met andere letters moeten worden uitgedrukt, naar de omstandigheid dat men onderdaan heet van Z. M. Koning WILLEM III of LEOPOLD I? Hebben misschien JEAN JACQUES en TÖPFFER geloofd, omdat zij in *Frankrijks* hoofdstad niet zijn geboren, hunne papieren kinders, om het aldus met onze oude dichters te noemen, niet in een Parijsisch, maar in een Zwitsersch pak te moeten steken? — Doch hoe zal men tot de eenparigheid in de spelling geraken? Zal men van de meet af aan herbeginnen? Eene kommissie van deskundigen benoemen, om alles weër grondig te onderzoeken? Zal men in een volgend Kongres over de voorstellen dier kommissie be- raadslagen, en met meerderheid van stemmen eindelijk beslissen? Wij meenen niet alleen, dat voor onze taal de spelling bij middel der ontoereikende Latijnsche letters altoos uiterst gebrekkig wezen zal, en steeds iets *conventionneels* zal blijven behouden, maar dat het verschil, hetwelk nog tusschen de Hollandsche en de Vlaamsche schrijfwijze bestaat, veel te gering is, opdat wij niet zouden hopen, dat het weldra van zelf zal verdwenen zijn. Als Vlamingen herinneren wij ons verder, wanneer er spraak is van spelling, eene zwarte bladzijde uit de geschiedenis onzer taalbeweging, waarvan de kennismaking misschien niet onge- schikt is, om iedereen van de zucht naar onwetenschappelijk letterziften en haarkloven, dat den Nederlandschen landaard ten allen tijde nog al eigen schijnt geweest te zijn, te genezen.

Na de scheiding van 1830 handte men uit onze scholen al wat maar eenigs zins aan den vroegeren staat van zaken kon doen denken : de leesboekjens van ANSLIJN, ja het prentjens-ab van den goeden PRINSEN, en met hen de zoo gezegde Hollandsche spelling, moesten oogenblikkelijk de Belgische gestichten ruimen, als overtuigd van *orangismus*. Ieder onderwijzer zou voortaan zijn eigen spellingstelsel hebben; en hoe het met die stelsels ge- schapen was, zal men rasch begrijpen, wanneer men nadenkt, dat de vrijheid van onderwijs op een maal aan elkeen, aan den

luijen, berooiden ambachtsman, zoowel als aan den losgelaten galeiboef, het regt gaf eene school te openen. Er was bijna geen *magister*, die zich *qualitate qua* niet verplicht dacht, eene spraakleer op te stellen. Geen volk ter wereld heeft dan ook welligt zulk eene rijke spellingliteratuur als het Belgische. Doch met dit talloos tal spellinggidsen liep iedereen verloren, en de verwarring werd zoo algemeen, dat zelfs het Belgische Staatsbestuur, hetwelk zich vooral in de eerste jaren na de omwenteling om het Vlaamsch niet te zeer bekreunde, zich gedwongen zag, een weinig orde in dien toestand te brengen. Eene prijsvraag werd door dit Staatsbestuur uitgeschreven, ter aanwijzing der best geschikte middelen om tot eenparigheid in het schrijven der Nederduitsche taal in *België* te geraken. Eene kommissie ter beoordeeling der ingezondene verhandelingen werd benoemd, deed uitspraak, en stelde eenige regels voor, welke als het ware het Vlaamsch aan het zoogezegde Hollandsch gelijk maakten; trouwens de verlenging der *a* en *u* met *e*, en niet met hen zelve, zou in het toekomstige het eenige onderscheid wezen. Maar bij het bekendmaken dier spelregels, borst op eens een vreeselijk onweder in *Vlaamsch-België* los! Er viel een stortregen van hertstogtelijke protestaties en tegenprotestaties, van vinnige pamfletten, ja van dikke boekdeelen en heele tijdschriften, waarin de orangistische kommissie beurtelings werd aangevallen en verdedigd ⁽¹⁾. Zelfs dichters en kunstenaars traden in het

---

(1) Men zie de tijdschriften: *Waeren Belg*, *Het Belgisch Kronyksen*, *Den Taelprotestant*, en de vlugschriften: *Epître aux hommes de lettres de Belgique*, *Lettres pour servir à l'histoire de l'introduction des deux systèmes linguistiques en Belgique*, *La grande question de l'orthographe flamande réduite à de petites proportions*, *Discussions à la chambre des Représentants du Royaume de Belgique sur l'orthographe flamande*, *Verklaeringsschrift uitgegeven door de Brusselsche Maetschappij Vaderlandsliefde*, *Bundel inhoudende alle Vlaemsche en Fransche schriften die ter verdediging der Vlaemsche tael verscheenen zyn*, en verder eene menigte andere werken, en vooral de dag- en weekbladen van dien tijd.

